

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen

JOHDANTO

Vireilletulo

Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen (KAA 4/2020 vp): Asia on saapunut valiokuntaan.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 54/2020 vp Sebastian Tynkkynen ps ym. Lakialoite laiksi metsästyslain muuttamisesta
- Lakialoite LA 5/2022 vp Markku Eestilä kok ym. Lakialoite laiksi metsästyslain 90 §:n muuttamisesta
- Lakialoite LA 8/2022 vp Tuomas Kettunen kesk ym. Lakialoite laiksi metsästyslain muuttamisesta
- Toimenpideoite TPA 121/2020 vp Mauri Peltokangas ps Toimenpideoite todellisen Suomessa liikkuvan ja elävän susikannan laskemisesta Luken vuosittaisten arviolaskelmien sijaan ja susikannan harventamisesta saatujen tulosten perusteella

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- aloitteen tekijöiden edustaja, kenttäjohtaja Timo Leskinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- aloitteen tekijöiden edustaja, puheenjohtaja Jukka Immonen, Suomen Harmaahirvikoirajärjestö ry
- aloitteen tekijöiden edustaja, toiminnanjohtaja Jaakko Silpola, Suomen Metsästäjäliitto
- aloitteen tekijöiden edustaja, puheenjohtaja Pentti Isoviita, Suomen Pystykorvajärjestö ry
- neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristöneuvos Esko Hyvärinen, ympäristöministeriö
- poliisitarkastaja Kai Vepsäläinen, Poliisihallitus
- apulaisprofessori Taru Peltola, Itä-Suomen yliopisto
- emeritusprofessori Pertti Rannikko, Itä-Suomen yliopisto
- tutkimusprofessori Ilpo Kojola, Luonnonvarakeskus
- erätalouspäällikkö Juha Ahonen, Metsähallitus
- julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

- riistapäällikkö Mikael Luoma, Suomen riistakeskus
- toimitusjohtaja Kimmo Piirainen, Kuhmon riistanhoitoyhdistys
- puheenjohtaja Petri Leinonen, Suomen Lammasyhdistys ry
- puheenjohtaja Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- puheenjohtaja Olli Silvennoinen, Suomen Pystykorvajärjestö ry
- puheenjohtaja Tapio Rintala, Varsinais-Suomen MTK ry
- suojelujohtaja Jari Luukkonen, WWF Suomi
- professori Jouni Aspi, Oulun yliopisto
- professori Jari Louhelainen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Poliisihallitus
- Kuhmon kaupunki
- Lieksan kaupunki
- Närpiön kaupunki
- Pohjanmaan liitto
- Siikalatvan kunta
- Varsinais-Suomen liitto
- Kanakoirakerho ry
- Luonnonsuojeluliitto Tapiola
- Natur och Miljö ry
- Paliskuntain yhdistys
- Suomen Ajokoirajärjestö ry
- Suomen Laikajärjestö ry
- Suomen Noutajakoirajärjestö ry
- Suomen Susi 2013 ry
- lampaankasvattaja Outi Sirola

Julkinen kuulemiskokous

Maa- ja metsätalousvaliokunta järjesti 27.4.2021 kansanedustajille ja tiedotusvälineille sekä verkkolähetyksellä yleisölle suunnatun julkisen kuulemistilaisuuden, jossa kuultavina olivat aloitteen tekijöiden edustajat, maa- ja metsätalousministeriöstä neuvotteleva virkamies Sami Niemi, Luonnonvarakeskuksesta tutkimusprofessori Ilpo Kojola ja Suomen riistakeskuksesta riistapäällikkö Mikael Luoma.

KANSALAISALOITE

Kansalaisaloitteessa KAA 4/2020 vp ehdotetaan, että valmistellaan laki, joka luo puitteet suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiseksi. Lisäksi lain tulee mahdollistaa nykyistä luotettavampi suden kannanarviointi, suden lajipuhtaus ja määrittää valtakunnallisesti yhtenäiset toimittavat uhkaa tai vaaraa aiheuttavien susien poistamiseen. Valmisteltavaan lakiin esitetään sisällytettäväksi seuraavaa:

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

Suden kannanhoidollinen metsästys on voitava aloittaa maassamme talvella 2020-2021. Parhailaan istuvalla kannanhoidollisen metsästyksen työryhmällä on oltava toimintakyky ja riittävät resurssit määrittää perustelut metsästyksen aloittamiselle. Uusi DNA-tunnistustekniikka (neljännen sukupolveen asti) on oltava käytössä vuoden sisällä, jotta suden lajipuhtaus voidaan varmistaa. Luonnonvarakeskuksen tulee aloittaa susien pannoitukset uudelleen kevättälvella 2021 sekä kehittää pantojen laitteistoa ja ohjelmistoa siten, että paikannustarkkuus ja paikkatiedon ajantasaisuus palvelee tutkimustarpeiden lisäksi mahdollisimman hyvin myös metsästyskoirien ja tuotantoeläinten suojaamista. Uhkaa tai vaaraa aiheuttaviin susiin tulee voida puuttua nykyistä tehokkaammin. Päivitetystä suden kannanhoitosuunnitelmassa määritellyt viranomaisten toimivastuut ja käytänteet eli kentälle annettava ohjeistus on jalkautettava mahdollisimman nopeasti yhtenäiseksi koko maassa. Korkein hallinto-oikeus hyväksyi maaliskuussa 2020 aiemmin Varsinais-Suomessa yleisen turvallisuuden perusteella myönnetyn poikkeusluvan perustelut. Lain valmistelussa on huomioitava nämä hyväksytyt perustelut, jotta lupaharkintaa on helpompi toteuttaa. Valitettaessa kannanhoidolliseen metsästyksen myönnetystä luvasta sekä uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen myönnetystä luvasta valitus tulee käsitellä lain velvoittamana nopeasti. Mikäli lupa jää valituksen jälkeen voimaan, luvan on oltava käytettävissä metsästyksellisesti riittävän pitkään.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 54/2020 vp ehdotetaan metsästyslakiin lisättäväksi uusi 19 a §, jolla selkiytetään oikeutta tappaa pihapiirissä vaaraa aiheuttava riistaeläin. Tällä hetkellä lainsäädäntö on puutteellinen, jonka vuoksi esimerkiksi uhkaavan suden tappamiseen sovelletaan rikoslain pakkotilaisäädöstä. Yksilöidyllä lainsäädännöllä parannettaisiin edellytyksiä ihmisten ja elinkeinojen sekä suden rinnakkaiselolle.

Lakialoitteessa LA 5/2022 vp ehdotetaan muutettavaksi metsästyslain 90 §:ä sen täsmentämiseksi, millainen yhteisö voi metsästyslain 90 §:n mukaan valittaa hallinto-oikeuteen riistaeläinten kaatoluvista. Aloitteessa vaaditaan, että sen lisäksi, että rekisteröity yhdistys on paikallinen tai alueellinen, sillä täytyy olla aktiivista, todellista ja todennettavissa olevaa toimintaa.

Lakialoitteessa LA 8/2022 vp esitetään metsästyslakiin (615/1993) uuden 19 a §:n säätämistä. Uudessa 19 a §:ssä säädettäisiin, että lain muiden säännösten estämättä riistaeläimen pyytäminen ja tappaminen olisi mahdollista sellaisessa hätävarjelu- tai pakkotilassa, jossa riistaeläin hyökkää ihmisen tai kotieläimen kimppuun tai tulee ihmisten tai kotieläinten lähetyville ja välittömästi uhkaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta. Välitöntä uhkaa ja vaaraa arvioitaessa otettaisiin huomioon tilanteen pakottavuus sekä muut olosuhteet tilanteessa.

Toimenpideoite

TPA 121/2020 vpehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin todellisen susikannan laskemiseksi ja käyttää Euroopan luontodirektiivin artiklan 16 mukaista mahdollisuutta susikannan harventamiseen ennalta ehkäisevänä ja korjaavana toimenpiteenä.

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kansalaisaloitteessa esitetään, että valmistellaan laki, joka luo puitteet suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiseksi. Lain tulee mahdollistaa nykyistä luotettavampi suden kannanarviointi, suden lajipuhtaus ja määrittää valtakunnallisesti yhtenäiset toimintatavat uhkaa tai vaaraa aiheuttavien susien poistamiseen. Aloitteen mukaan suden kannanhoidollinen metsästys on voitava aloittaa talvella 2020—2021. Uhkaa tai vaaraa aiheuttaviin susiin tulee voida puuttua nykyistä tehokkaammin. Valitettaessa kannanhoidolliseen metsästyksen myönnetystä luvasta sekä uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen myönnetystä luvasta valitus tulee käsitellä lain velvoittamana nopeasti. Mikäli lupa jää valituksen jälkeen voimaan, luvan on oltava käytettävissä metsästyksellisesti riittävän pitkään. Edellä mainitut seikat kuuluvat lain alaan, ja niitä käsitellään ehdotuksina lainvalmisteluun ryhtymisestä. Siten ne kuuluvat eduskunnan toimivaltaan.

Lisäksi kansalaisaloite sisältää ehdotuksia, joita ei voida pitää välittömästi lain alaan kuuluvina. Ne koskevat erityisesti susikannan ja sen elinvoimaisuuden määrittelyä sekä riistalainsäädännön toimeenpanoa. Kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että uusi DNA-tunnistustekniikka (neljänteen sukupolveen asti) on oltava käytössä vuoden sisällä, jotta suden lajipuhtaus voidaan varmistaa. Luonnonvarakeskuksen tulee aloittaa susien pannoitukset uudelleen kevättalvella 2021 sekä kehittää pantojen laitteistoa ja ohjelmistoa siten, että paikannustarkkuus ja paikkatiedon ajantasaisuus palvelevat tutkimustarpeiden lisäksi mahdollisimman hyvin myös metsästyskoirien ja tuotantoeläinten suojaamista. Päivitetystä susikannan hoitosuunnitelmassa määritellyt viranomaisen toimivastuut ja käytänteet eli kentälle annettava ohjeistus on jalkautettava mahdollisimman nopeasti yhtenäiseksi koko maassa. Edellä mainituilta osin ehdotukset ovat osittain toteutuneet tai toteutumassa, ja ne on kansalaisaloitteen käsittelyssä saatettu ministeriön ja Luonnonvarakeskuksen tietoon.

Lakialoitteessa LA 54/2020 vp metsästyslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 19 a §, jolla selkiytetään oikeutta tappaa pihapiirissä vaaraa aiheuttava riistaeläin. Tällä hetkellä uhkaavan suden tappamiseen sovelletaan rikoslain pakkotilasäädöstä. Myös lakialoitteella LA 8/2022 vp esitetään metsästyslakiin (615/1993) uuden 19 a §:n säätämistä. Ehdotetun pykälän mukaan lain muiden säännösten estämättä riistaeläimen pyytäminen ja tappaminen olisi mahdollista sellaisessa hätävarjelu- tai pakkotilassa, jossa riistaeläin hyökkää ihmisen tai kotieläimen kimppuun tai tulee ihmisten tai kotieläinten lähetyville ja välittömästi uhkaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta. Välitöntä uhkaa ja vaaraa arvioitaessa otettaisiin huomioon tilanteen pakottavuus sekä muut olosuhteet tilanteessa. Lakialoitteen LA 5/2022 vp tarkoituksena on täsmentää, millainen yhteisö voi metsästyslain 90 §:n mukaan valittaa hallinto-oikeuteen riistaeläinten kaatoluvista. Rekisteröidyn yhdistyksen tulee olla paikallinen tai alueellinen, minkä lisäksi sillä täytyy olla aktiivista, todellista ja todennettavissa olevaa toimintaa. Toimenpidealoitteessa TPA 121/2020 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin todellisen susikannan laskemiseksi ja käyttää Euroopan unionin luontodirektiivin artiklan 16 mukaista mahdollisuutta susikannan harventamiseen ennalta ehkäisevänä ja korjaavana toimenpiteenä.

Suden suojelua ja metsästystä koskevat lähtökohdat Suomessa

Kansalaisaloitteen taustalla on huoli maaseudulla asuvan väestön ja heidän kotieläintensä turvallisuudesta, suden maaseudun elinkeinoille aiheuttamista vahingoista sekä halu turvata suomalais-

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

sen, erityisesti koiran kanssa tapahtuvan, metsästyksen jatkuminen. Lisäksi aloitteessa on ilmaistu huoli metsäpeurakannan tilasta. Kansalaisaloitteen allekirjoittajien edustajat ovat tuoneet esille, ettei aloitteen tarkoituksena ole johtaa suden poistamiseen Suomen luonnosta. Kysymys on suden aiheuttamien vahinkojen vähentämisestä ja suden ihmisarkuuden palauttamisesta. Allekirjoittajien edustajien ja myös valiokunnan käsitys on se, että susi kuuluu Suomen luontoon ja on osa sen monimuotoisuutta eikä tätä lähtökohtaa tule vaarantaa. Kysymys on näin ollen erilaisten tärkeiden tarpeiden yhteensovittamisesta ja sellaisten, mahdollisimman tehokkaiden ratkaisujen etsimisestä, jotka voidaan olemassa olevien reunaehtojen puitteissa toteuttaa. Ratkaisujen etsimisessä tulee työn pohjaksi hyväksyä kaikki tosiasiat ja tunnistaa ne seikat, joihin voidaan viranomaisten ja kansalaisten toimin vaikuttaa. Tosiseikkoihin lukeutuu se, että suden suojelusta ja tähän tehtävistä poikkeuksista säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä, joka sitoo Suomea jäsenvaltiona ja jonka tehokkaasta ja virheettömästä toimeenpanosta Suomen viranomaiset ovat vastuussa. Suomen onkin vaikutettava Euroopan unionin lainsäädäntöön siten, että susi siirretään koko Suomen alueella luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V, kuten se on jo nyt Suomen poronhoitoalueella sekä Virossa (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Susi on Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen (Bernin sopimus) liitteessä I mainittu täysin rauhoitettu laji. Suomi on sopimuksen hyväksymisen yhteydessä tehnyt varauman, jonka mukaan se ei sovelle yleissopimusta susiin (SopS 29/1986). Susi on kuitenkin EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY) nojalla tiukasti suojeltu laji, jonka yksilöiden tappaminen on kansallisella lainsäädännöllä kiellettävä. Poronhoitoalueella on tästä erikseen säädetty poikkeus. Direktiivi mahdollistaa tiukasta suojelusta poikkeamisen 16 artiklassa säädetyllä perusteella. Nämä perusteet voidaan karkeasti jakaa vahinkoperusteisiin ja muihin perusteisiin. Komission tiedonannossa (C (2021) 7301 final) todetaan, että saatettaessa 16 artikla osaksi kansallista lainsäädäntöä on varmistettava, että toimivaltaiset viranomaiset panevat poikkeuksia koskevat säännökset täytäntöön. Direktiivi on sillä saavutettavan tuloksen kannalta sitova mutta jättää jäsenvaltion päätettäväksi sen, millä tavoin kyseinen tulos saavutetaan. Tiedonannossa korostetaan, että unionin tuomioistuimien on asettanut liikkumavaralle rajat. Näin ollen 16 artiklan mukaisen poikkeusjärjestelmän kansallisessa täytäntöönpanossa on noudatettava kaikkia EU:n lainsäädännön perusperiaatteita ja useita muita vaatimuksia.

Kansallisesti EU:n luontodirektiivin mukaisesta suojelusta ja sen 16 artiklan mukaisten poikkeusten soveltamisesta säädetään pääosin luonnonsuojelulaisissa. Metsästyslainsäädännössä säädetään kuitenkin suurpetojen osalta niin suojelusta kuin metsästyksen toteutuksesta 16 artiklan asettamissa rajoissa. Metsästyslain 37 §:n 3 momentin mukaan sudet ovat aina rauhoitettuja. Lain 41 a §:n 1 momentissa säädetään 16 artiklan muun muassa vahinkoperusteisten poikkeuksien soveltamisesta. Mainitun pykälän 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta myöntää poikkeuslupa tarkoin valvotuissa oloissa, valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen susiyksilöiden pyydystämiseen tai tappamiseen. Poikkeuslupien perusteella pyydetävän saaliin vuotuista määrää voidaan metsästyslain 41 §:n 5 momentin mukaan rajoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Asetuksella säädetään siitä, mitä riistaeläinlajeja tai poikkeusluvan myöntämisperustetta rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Poronhoitoaluetta koskee edellä mainittu poikkeus EU:n luontodirektiivin soveltamisesta ja kansalliset säännökset kiintiöperusteisesta metsästyksestä, joita ei ole tässä tarpeen enempää käsitellä.

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

Metsästyslaissa ei käytetä termiä kannanhoidollinen metsästys, vaan kyse on säädöksestä, jolla toimeenpannaan EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan sääntely. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan jäsenvaltiot voivat sallia direktiivin 12 artiklan suojelua koskevista vaatimuksista poikkeamisen salliakseen tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöiden ottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja jollei poikkeus haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Suomessa toteutettiin suden kannanhoidollinen metsästys vuosina 2015 ja 2016. Suomen riistakeskuksen myöntämistä poikkeusluvista valittiin hallinto-oikeuteen ja sittemmin korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka pyysi asiasta ennakkoratkaisua Euroopan unionin tuomioistuimelta. Asiassa C-674/17 annetussa ennakkoratkaisussa tuomioistuin asetti useita tiukkoja reunaehtoja EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan soveltamiselle. EUTI ei kuitenkaan todennut, ettei kyseistä säännöstä voida käyttää myös suden metsästyksen sallimiseen. Se vahvisti, että mainitussa säännöksessä tarkoitettu ”ottaminen” on käsitteenä ymmärrettävä siten, että se kattaa sekä asianomaisten lajien yksilöiden pyydystämisen että tappamisen, joten tähän säännökseen voidaan lähtökohtaisesti tukeutua sellaisten poikkeuslupien myöntämiseksi, joilla sallitaan esimerkiksi direktiivin liitteessä IV olevassa a kohdassa tarkoitettujen lajien yksilöiden tappaminen, kunhan 16 artiklassa säädettyjä erityisiä edellytyksiä noudatetaan. EUTI vahvisti myös, että salametsästyksen torjumiseen voidaan vedota päämääränä, jolla edistetään asianomaisen lajin suotuisan suojelun tason säilyttämistä tai ennalleen saattamista, ja näin ollen päämääränä, joka kuuluu luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan alaan. EUTI:n ratkaisussa todetaan, etteivät alakohdan mukaisella poikkeuksella edistettävät päämäärät voi olla samoja kuin muiden 16 artiklan 1 kohdan mukaisten poikkeusten eli vahinkoperusteisten poikkeusten päämäärät. Tarkempaa oikeuskäytäntöä tämän edellytyksen soveltamisesta ei toistaiseksi ole käytettävissä. Lisäksi 16 artiklan mukaisia poikkeuslupia myönnettäessä viranomaisten on osoitettava asiassa merkitykselliseen parhaaseen tieteelliseen ja tekniseen asiantuntemukseen tukeutumalla, ettei tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi kyseessä olevassa yksittäistapauksessa vallitsevissa olosuhteissa ole muuta tyydyttävää ratkaisua, joka mahdollistaisi EU:n luontodirektiivissä asetettujen kieltojen noudattamisen.

EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohta sallii 12 artiklan suojelua koskevista vaatimuksista poikkeamisen myös luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi ja luontotyyppien säilyttämiseksi (a alakohta), erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta sekä vesistöjä ja muuta omaisuutta (b alakohta) sekä kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle (c alakohta) näiden lajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- ja uudelleenistuttamistarkoituksessa ja näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen (d alakohta). Edellytyksenä on näidenkin perusteiden osalta, ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja ettei poikkeus haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Asiassa C-342/05 antamassaan tuomiossa (komissio v. Suomen tasavalta) EUTI totesi, että 16 artiklassa säädetään poikkeusjärjestelmästä, jota on tulkittava suppeasti ja jonka yhteydessä vaadittujen edellytysten täyttymistä koskevan todistustaakan on oltava päätöksen tekevällä viranomaisella kunkin poikkeuksen osalta. Näin ollen jäsenvaltioiden on taattava, että kaikki suojeltuihin lajeihin kohdistuvat puuttumiset sallitaan vain täsmällisesti ja

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

asianmukaisesti perustelluilla päätöksillä, joissa viitataan luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa säädettyihin perusteluihin, edellytyksiin ja vaatimuksiin.

EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa asetetaan siinä mainittujen poikkeusten myöntämisen välttämättömäksi ennakoedellytykseksi se, että kyseisten lajien kantojen suojelun taso on suotuisa niiden luontaisella levinneisyysalueella. Edellä mainitussa Suomea koskevassa ratkaisussa EUTI totesi tämän merkitsevän sitä, että poikkeuksia voidaan myöntää poikkeuksellisesti silloin, kun on asianmukaisesti osoitettu, että *niillä ei entisestään huononnetu kyseisten kantojen epäsuotuisaa suojelun tasoa tai estetä kyseisten kantojen suotuisan suojelun tason ennalleen saattamista*. Viitaten komission ohjeistukseen (Guidance document on the strict protection of animal species of community interest provided by the "Habitats" Directive 92/43/EEC, lopullinen versio, helmikuu 2007), EUTI totesi, ettei ole poissuljettua, että vähäisen yksilömäärän tappaminen ei vaikuta luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun tavoitteeseen, joka on susikantojen suotuisan suojelun tason säilyttäminen niiden luontaisella levinneisyysalueella. Tällainen poikkeus on siis asianomaisen lajin kannalta neutraali. EUTI ei hyväksynyt komission väitettä siitä, että Suomen viranomaiset olisivat myöntäneet pyyntilupia siinä laajuudessa, että tämä olisi voinut haitata susikantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella. Näin siitä huolimatta, että poikkeusluville alueellisesti määritelty yläraja, jolla varmistetaan, ettei susikantaa vaaranneta kyseisellä alueella, oli voitu ylittää yksittäistapauksissa. EUTI hyväksyi komission kanteen siltä osin kuin se katsoi, ettei Suomi ole noudattanut luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan ja 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on sallinut suden ennalta ehkäisevän metsästyksen ilman, että on osoitettu, että metsästyks on omiaan ehkäisemään erityisen merkittäviä vahinkoja kyseisen direktiivin 16 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti. Tältä osin kyse oli olennaisesti siitä, ettei poikkeusluvalla tapahtuvaa suden poistamista voitu aina tosiasiallisesti kohdistaa tiettyyn vahinko aiheuttavaan yksilöön. Tuomioistuin kuitenkin vahvisti, ettei luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa edellytetä, että olisi odotettava erityisen merkittävän vahingon tapahtumista ennen poikkeustoimenpiteisiin ryhtymistä. Edellä mainitut EUTI:n linjaukset on sisällytetty myös komission tiedonantoon (C(2021) 7301 final), jossa todetaan useaan otteeseen, että 16 artiklan 1 kohdan mukaisen poikkeuksen lopputuloksen on oltava neutraali tai positiivinen lajin asianomaisten kantojen osalta.

Yleistä susikannan tilasta ja suotuisan suojelutason määrittelystä

Luonnonvarakeskus tuottaa vuosittain arvion susikannan tilasta. Aikaisemmin susikanta-arvio pohjautui vapaaehtoisen petoyhdyshenkilöverkoston kirjaamiin havaintoihin ja lähetinpantoja käyttämällä saatuun tietoon susilaumojen ja -parien liikkumisesta sekä reviirien pinta-aloista. Vuosina 2016—2017 siirryttiin toimintamalliin, jossa ulostenäytteiden DNA-analyysit ja petoyhdyshenkilöiden kirjaamat havainnot muodostavat kanta-arvion aineistopohjan yhdessä GPS-paikannusten kanssa. Kesäkuussa 2017 julkaistiin ensimmäisen kerran yksityiskohtainen kuvaus reviirikohtaisista arvioista ja aineistoista. Geneettisen yksilötunnistuksen merkitys kanta-arviossa on ymmärretty kentällä erittäin hyvin, ja dna-aineistojen keruuta tehdään pitkälti vapaaehtoisvoimin. Jopa 70 prosenttia näytteistä on vapaaehtoisten keräämiä. Myös Luonnonvarakeskus ja muut viranomaiset keräävät näytteitä. DNA-materiaalin keruun piiriin tulleiden reviirien osuus kaikista reviireistä onkin merkittävästi kasvanut talven 2016—2017 jälkeen. Jo kohtalaisen rajallisella näytemäärällä (10—15 näytettä) voidaan reviirin status (lauma/pari) määrittää yli 90 prosentin todennäköisyydellä. Lauman yksilömäärän luotettava arviointi edellyttää suurempaa näy-

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

temäärää, ja lauman koon arviointeihin käytetäänkin myös petoyhdyshenkilöiden kyseiseltä reviiriltä kirjaamia havaintoja. Aineiston pohjalta Luonnonvarakeskus julkaisee kesäkuussa arvion Suomen susikannasta kevättalvella. Samalla esitellään reviirikohtaiset aineistot ja arviot sekä ennuste susikannan koon vuodenaikaisesta vaihtelusta ja tulevasta kehityksestä. Valiokunta pitää tärkeänä tarkastella myös Venäjän rajan ylitse tapahtuvaa migraatiota ja tämän vaikutuksia Suomen susikantaan. Venäjän Karjalan susipopulaatio on ollut 1980-luvun alussa arviolta yli tuhat yksilöä. Tämän jälkeen kanta on pienentynyt ja on todennäköisesti tällä hetkellä noin 400—500 yksilöä. Vuosittain Karjalassa metsästetään noin 200 yksilöä. Venäjän puolelta tapahtuvalla susienmigraatiolla on merkittävä vaikutus erityisesti Itä-Suomen susipopulaation geneettisen elinvoiman säilyttämiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suden kanta on maaliskuussa 2022 ollut varsin pitkälti vastaavalla tasolla kuin vuonna 2021. Luonnonvarakeskuksen käytössä olevan mallinnuskoodin virheen vuoksi vuosina 2020 ja 2021 julkaistuissa luvuissa pienen havaintoaineiston reviiressä reviiirikohtainen susimäärä näyttäytyi noin yhtä yksilöä liian pienenä ja korjatut luvut osoittavat, että suden laumareviirien määrän kasvu tapahtui jo vuonna 2020. Luonnonvarakeskuksen kanta-arvion mukaan susia oli 90 prosentin todennäköisyydellä 275—315 yksilöä maaliskuussa 2022. Reviiirejä oli todennäköisimmin yhteensä 60, joista pareja 23 ja laumareviirejä 37. Jälkimmäisistä kokonaan Suomessa on 32 laumareviiriä. Merkittävää vuoden 2022 kanta-arviossa on susien selkeä painottuminen Länsi-Suomeen, johon sijoittui noin 70 prosenttia reviiireistä. Vastaavasti reviiirien määrä Itä-Suomessa on pienentynyt. Luonnonvarakeskuksen ennusteen mukaan marraskuussa 2022 susien määrä on 367—482 yksilöä ja reviiirejä 75—89, joista uusia parireviirejä 23—34.

Suotuisan suojelutason käsite ja sitä koskevat vaatimukset perustuvat EU:n luontodirektiiviin, joka on kansallisesti pantu täytäntöön luonnonsuojelulailla ja suurpetojen osalta metsätyslailla. Suden kannanhoidollisen metsästyksen salliminen edellyttää suotuisan suojelutason viitearvon määrittelyä sen varmistamiseksi, ettei metsästyksessä vaaranna kyseisen lajin kantojen suotuisan suojelutason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella (EUTI:n ennakkoratkaisu asiassa C-674/17). Suotuisan suojelutason viitearvon määrittellee Suomessa maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta Luonnonvarakeskus. Luonnonvarakeskuksen tutkimushankkeessa on päädytty määrittelemään useita viitearvoja, jotka on julkaistu vastikään luovutetussa tutkimusraportissa (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 80/2022). Raportti on Euroopan tasolla poikkeuksellisen kattava tarkastelu susikannan tilasta, ja se tuottaa erittäin paljon susikantaa koskevaa tietoa verrattuna mihin tahansa muun luonnonvaraisen lajin kantaa koskeviin tietoihin. Merkittävänä uutuuksena raportissa esitetään, että Suomessa on poronhoitoalueen ulkopuolella kaksi genettisesti eriytynyttä osapopulaatiota, Itä-Suomen ja Länsi-Suomen osapopulaatiot. Suotuisan suojelutason määrittelyn tärkein käsitteellinen lähtökohta on pienin elinvoimainen populaatio (PEP), joka kertoo populaation säilymisen todennäköisyyden sovitun tarkasteluajanjakson kuluessa. Suotuisan suojelutason viitearvon tulee olla suurempi kuin PEP. Ei ole olemassa tarkkaa määrittelyä sille, miten paljon suurempi viitearvon tulisi olla. Ei ole myöskään yhtä oikeaa tapaa PEP-arvon määrittelylle. Luonnonvarakeskus on tarkastellut PEP-arvoa sekä demografiaan että genetiikkaan perustuen sekä näitä molempia PEP-arvoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä eri osapopulaatioissa. Näitä eri muuttujia hyödyntäen Luonnonvarakeskus on esittänyt viisi mahdollista tapaa suotuisan suojelutason viitearvon määrittelylle. Alarajana viitearvolle toimii vuoden 1995 susikannan koko (20—46 sutta) ja ylärajana suurin ekologinen kantokyky, jonka arvioidaan olevan

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

800—1600 sutta. Luonnonvarakeskuksen metodi viitearvon määrittelyssä on ollut hyvin erilainen kuin Ruotsissa, ja määrittelyssä on käytetty eri lähtökohtia. Näin ollen myös Suomessa tehdyn määrittelytyön johtopäätökset poikkeavat Ruotsista, jossa suotuisan suojelutason viitearvon katsotaan olevan 300 sutta.

Suden kannanhoidollista metsästystä koskevien ehdotusten arviointi

Valiokunta on kuullut laajasti kansalaisaloitteen tekijöiden edustajia niin metsästyskoirajärjestöistä, maatalouden tuottajajärjestöistä ja metsästäjäjärjestöstä. Lisäksi valiokunta on kuullut aloitteen johdosta viranomaisia, ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjä, tutkijoita, maakuntien ja kuntien viranomaisia sekä riistahallinnon toimijoita. Kuulemisen perusteella on selvää, ettei ole mitenkään kiistanalaista, aiheuttaako susi vahinkoja kotieläimille, muille riistaeläimille ja koira-metsästykselle. Näin tapahtuu. Suden vaikutusalueella asuvien ja liikkuvien ihmisten huoli ja pelko kotieläimiensä tai elinkeinonsa puolesta on aito. Kiistatonta on myös se, että susi kuuluu Suomen luontoon ja että se on erityisesti suojeltava laji. Näin ollen ihmisillä on tiettyyn pisteeseen saakka velvollisuus sietää suden läsnäoloa sekä sen lähestymistä ja ilmestymistä asutuksen läheisyyteen. Vastaavasti tunnustetaan jokaisen vastuu huolehtia turvallisuudesta niin itsensä, perheensä kuin kotieläintensä osalta. Oikeus puolustaa itseään tai omaisuuttaan välittömän uhan edessä lain rajoissa on yleisesti tunnustettu lähtökohta. Samoin tarve EU:n luontodirektiivin 16 artiklan mukaisille poikkeusluville on varsin yleisesti hyväksytty seikka.

Kuultavien näkemykset erosivat toisistaan erityisesti sen suhteen, mihin pisteeseen saakka elinkeinonharjoittajien ja kansalaisten on suojauduttava ennalta ehkäisevin toimin suden aiheuttamia vahinkoja vastaan ja minkälaisen susikannan vallitessa, jos koskaan, kannanhoidollinen metsästys voidaan sallia Suomessa. Erilaisia mielipiteitä on olemassa myös sen suhteen, onko suden kannanhoidollinen metsästys tehokas keino susivahinkojen torjumiseksi. Lähes poikkeuksetta valiokunnan saamista lausunnoissa kuitenkin katsotaan, että suden kannanhoidollinen metsästys on osa EU:n luontodirektiivin mahdollistamaa keinovalikoimaa, kunhan lajin suotuisa suojelutaso saavutetaan eikä lajin esiintyminen sen luontaisella levinneisyysalueella vaarannu.

Valiokunnan käsityksen mukaan kansalaisaloitteen perimmäisenä tavoitteena on luoda vuosiksi eteenpäin toimiva ratkaisumalli, joka takaa viranomaisille ja kansalaisille lain puitteissa riittävän keinovalikoiman ehkäistä ja vähentää suden aiheuttamia vahinkoja erilaisissa olosuhteissa, eri alueilla, erilaisina vuosina sekä riistakannan ja susikannan erilaisessa tilassa. Päätös kuuluu kansallisen lainsäädännön mukaan poikkeuslupien käytön ohjauksen suhteen maa- ja metsätalousministeriölle ja poikkeuslupien myöntämisen suhteen Suomen riistakeskukselle. Valiokunnan käsityksen mukaan kansalaisaloitteen tarkoituksena ei ole kansallisen riistahallinnon toimivaltarakenteisiin puuttuminen, vaan tarkoituksena on aineellisen lainsäädännön ja sen soveltamisen kehittäminen niin, että kannanhoidollinen metsästys tulee mahdolliseksi. Suotuisan suojelutason määrittely puolestaan kuuluu riippumattomalle tutkimuslaitokselle, ja se tapahtuu kansainvälisesti vertaisarvioitun tutkimuksen avulla. Valiokunta on laajalti perehtynyt asiaa koskevaan tutkimukseen, myös yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen, mikä on auttanut ymmärtämään suotuisan suojelutason määrittelyn luonnontieteellisen perustan ohella suden ja sen aiheuttamien vahinkojen vaikutusta kansalaisiin ja yhteiskuntaan. Samalla valiokunta on huolellisesti perehtynyt kansalaisaloitteen tekijöiltä, viranomaisilta, riistahallinnon toimijoilta ja muilta asiantuntijoilta saamaansa suden aiheuttamia vahinkoja koskevaan selvitykseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

kaikkia asiaan vaikuttavia tosiseikkoja voidaan käsitellä mahdollisimman avoimesti ja näkökantojen erilaisuus hyväksyen ilman, että missään vaiheessa yksikään yhteisö tai kansalainen kokee oikeudekseen uhkailla tai painostaa vastakkaista näkemystä edustavia tahoja. Valiokunnan käsityksen mukaan mikään ei myöskään oikeuta lainvastaisten keinojen käyttämiseen suden suojelussa tai suden aiheuttamien vahinkojen torjunnassa. Samalla valiokunta pitää välttämättömänä susikannan hoidon kokonaisvaltaista tarkastelua siten, että myös sosiaalinen ulottuvuus otetaan huomioon kannanhoidollista metsästystä koskevassa harkinnassa. Tällainen kokonaisvaltainen ja sidosryhmiä osallistava valmistelutapa on kestävä tie turvata suden ja ihmisen rauhanomainen rinnakkaiselo. Suden vaikutuspiirissä eläville ihmisille tulee tarjota tehokkaita ja laillisia vaihtoehtoja suden aiheuttamien vaaratilanteiden ja vahinkojen torjuntaan.

Metsästyskoirajärjestöt ovat tuoneet esille, että vuosina 2019—2021 tapahtui vuosittain noin 43—56 metsästyskoiran raatelua. Metsästyskoirien riski tulla tapetuksi tai loukkaantua aiheuttaa sen, että mahdollisuudet ryhtyä koiran avulla tapahtuvaan metsästyksen vähenevät tai ainakin siirtyvät myöhemmäksi lumen aikaan, jolloin vahinkoja aiheutuu vähemmän. Pääosin hirvenmetsästys tapahtuu koiran avulla. Ylivoimaisesti suurin osa vahingoista tapahtuu koiran ollessa irti metsässä, ja yleisin suden uhri on hirvikoiria. Metsästys kytketyn koiran avulla ei ole mahdollista. Myöskään ajometsästys ei onnistu suuressa osassa maata. Noutava koira taas työskentelee yleensä 0—200 metrin säteellä ohjaajasta. Susien koirille aiheuttamat vahingot ovat lähimmillään tapahtuneet alle 50 metrin päässä ohjaajasta tai tiheän passituksen sisällä. Näin ollen ihmisen läheisyys ei kaikissa tapauksissa suojele koira susivahingolta. Suden luontaisen ravinnon suurella määrällä, erityisesti valkohäntäpeurakannan koolla, on havaittu olevan koiravahinkojen määrää vähentävä vaikutus. Lounais-Suomen ja Pohjanmaan susireviirikeskittymissä koiravahinkoja tapahtuu harvoin suhteutettuna susien määrään. Edellä mainituilla alueilla sijaitsee lähes puolet Suomen susireviireistä. Pohjois-Karjalassa ja eteläisessä Kainuussa, jossa hirvieläinkannat ovat selvästi alhaisemmat, tapahtuu myös koiravahinkoja useammin. Näin ollen metsästäjien taholta on arvioitu, että koiravahingot ovat suurimmillaan siellä, missä riistakanta on pienehkö. Syynä tähän on todennäköisesti kilpailu resursseista. On käytännössä huomattu, että koira koetaan myös saaliista kilpailevana eläimenä ja osa susista on hyvin aggressiivisia koiria kohtaan. Koiran avulla tapahtuva metsästys on tärkeä osa suomalaista metsästyskulttuuria, jonka tulevaisuudesta myös valiokunta on huolissaan. Samalla on todettava, että metsästyskoirat, kuten muut kotieläimet ovat usein tärkeitä perheenjäseniä, joiden kasvatukseen ja koulutukseen on panostettu. Niillä alueilla, joilla susia on maastossa paljon, koirien käyttökokeista ja koulutuksesta on jouduttu luopumaan, ja tämä on johtamassa koirien rekisteröinti- ja harrastajamäärien vähenemiseen. Suden voimakas läsnäolo alueella vaikuttaa myös alueen mahdollisuuksiin kehittää metsästysmatkailua elinkeinona. Kannanhoidollisen metsästyksen toteutuksesta on Suomessa vain hyvin rajattua kokemusta, joten ei ole olemassa kattavaa tutkimusnäyttöä siitä, miten suden kannan alueellinen säätely vaikuttaa suden maastossa tai ihmisasutuksen piirissä aiheuttamiin vahinkoihin. Toisaalta, kuten edellä on todettu, susikannan koolla ei ole välttämättä suoraa yhteyttä vahinkojen määrään, vaan enemmän merkitystä on suden saaliseläinten määrällä.

Metsäpeura on globaalisti uhanalainen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimusten ja seurantojen perusteella suurpedoilla, erityisesti sudella, on merkittävä rooli Kainuun ja Kuhmon metsäpeurakannan aikuiskuolleisuuteen, vasatuottoon ja sitä kautta kannan kehitykseen. Myös suden ravinnonkäyttöä koskevat tutkimukset ja aikaisemmat seurannat tukevat tätä näkemystä. Nykyisten aineistojen perusteella myös muilla suurpedoilla, kuten karhulla, voi olla merkittävä

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

vaikutus metsäpeurakannan kehitykseen erityisesti vasoja saalistamalla. Toisaalta muiden Kuhmon peurakantaa rajoittavien tekijöiden, kuten loisten ja sairauksien vaikutusta, ei voi sulkea pois, vaikka niistä ei ole nykyisissä aineistoissa suoria havaintoja. Erityisesti Kuhmon alueen hirvikanta on harva, mikä lisää metsäpeurakantaan kohdistuvaa painetta. Samalla kun tarkastellaan suden muille riistaeläimille aiheuttamia vahinkoja, tulee selvittää joidenkin riistanhoitomenetelmien vaikutuksia suden läsnäoloon alueella. Pitkäaikaisella haaskaruokinnalla on havaittu olevan vaikutuksia karhujen käyttäytymiseen. Joidenkin susien tiedetään käyttäneen kaupallisia haaskoja ravinnon hankintaan. Haaskaruokinnalla voi siis olla vaikutusta myös Kuhmon itärajan tuntuman susikannan vakauteen ja runsauteen. Valiokunnan mielestä on syytä selvittää, onko valkohäntäpeurakannan ruokintaan perustuvalla riistanhoidolla vaikutusta myös siihen, että suden läsnäolo Länsi-Suomessa on vahvistunut. Samoin on syytä selvittää, millainen vaikutus suurpetojen ympärivuotisella haaskaruokinnalla on susikantaan ja suden ihmisarkuuteen itärajalla.

Susi aiheuttaa myös suoraan ja välillisesti vahinkoja maataloudelle. Vuoden 2020 susireviireillä oli yli 1 900 nautatilaa ja 250 lammastilaa. Vuonna 2020 sudet aiheuttivat riistavahinkorekisterin tietojen mukaan yhteensä 115 vahinkotapahtumaa. Suden tappamina tai vahingoittamina korvattiin 323 lammasta, 7 nautaa, 1 hevonen sekä 3 muuta tapaus. Lisäksi korvattiin 58 suden tappamaa tai vahingoittamaa koiraa. Korvattujen vahinkojen yhteismäärä oli noin 322 000 euroa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan korvatut vahingot edustavat vain osaa kokonaisvahinkojen määrästä. Vuonna 2020 suden aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi petoaitaa toimitettiin yhteensä 114 kilometriä 64 tilalle. Lisäksi SusiLIFE-hankkeessa rahoitettiin petoaitaa yhteensä 25 kilometriä kaikkiaan 11 tilalle. Aitojen lisäksi kotieläimiä pyritään suojaamaan rajoittamalla niiden laidunnusta tai ulkona pitoa, lisäämällä valvontaa pihoilla ja eläinsuojien läheisyydessä sekä käyttämällä laumanvartijakoiria. Lähtökohtaisesti näitä keinoja hyödynnetään mahdollisuuksien rajoissa, sillä rajattomia resursseja aitaamiseen ei ole käytettävissä, eikä esimerkiksi laumanvartijoiden käyttö tule kysymykseen kaikissa tapauksissa. Kaiken kaikkiaan tarvetta on paitsi vahinkojen torjuntakeinovalikoiman ja elinkeinonharjoittajien osaamisen kehittämiseksi myös korvausjärjestelmän kehittämiseksi. Riistavahinkolain mukaisten petovahinkojen korvaamisen perusteina käytettävien käypien arvojen oikeudenmukaisuutta sekä ennalta ehkäisevistä toimituksista, kuten petoaitojen ylläpitämisestä, aiheutuvien kustannusten korvaamista tulisi tarkastella. Korvaukseen oikeuttavina kustannuksina tulee huomioida eläintenpitäjälle aiheutuvat todelliset kustannukset. Tällaisia kustannuksia ovat muun muassa vahingosta aiheutuvan ylimääräisen työn, eläinten lääkitsemisen ja hoitamisen sekä raatojen asianmukaisesta hävittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Valiokunnalle on toimitettu selvitys suden kannanhoidollisen metsästyksen toteuttamisesta Ruotsissa. Ruotsi sallii suden metsästyksen luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla silloin, kun kanta ylittää riittävässä määrin 300 yksilön rajan. Suden suotuisan suojelutason viitearvo on 300 sutta, mikä muutetaan laskennassa 30 perhelaumaksi. Ruotsissa susikanta arvioidaan lokakuun ja maaliskuun välisenä aikana käytännössä lumijäljiltä. DNA-näytteiden keruu on systemaattista ja kattavaa. Kannanseurannassa keskitytään perhelaumoihin ja reviirin merkanneisiin pareihin. Onnistuneet lisääntymiset ovat seurannan kohde. Skandinavian eli Norjan ja Ruotsin susikannan kanta-arvio kuvaa tilannetta seurantajaksolla (lokakuu—maaliskuu) eli talvella. Kanta-arviossa ovat mukana myös tietoon tulleet kuolleet yksilöt. Ruotsi on jaettu kolmeen kannanhoitoalueeseen. Ympäristönsuojeluvirasto (Naturvårdsverket) on asettanut kullekin kannanhoitoalueelle viitearvojen mukaiset kannanhoitoalueittaiset tavoitetasot. Naturvårdsverket arvioi

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

vuosittain, onko suden metsästys mahdollista sallia. Jos virasto katsoo, että lajin kanta on koko maassa vahva ja riittävästi yli viitearvon, se antaa niin sanotun delegointipäätöksen, jonka nojalla lääninhallitusten on mahdollista myöntää lupia suurpetokantojen metsästykseseen. Lääninhallitukset tekevät poikkeuslupapäätökset ja mahdollistavat kannanhoidollisen metsästyksen (licence-jakt). Läinit sopivat keskenään metsästyksen kohdentamisesta. Käytännössä metsästys sallitaan vain siltä osin kuin läänissä on perhelaumoja yli tavoitetason. Minkään läänin susien perhelaumojen määrä ei saa jäädä alle sovitun tavoitetason. Käytännössä metsästys kohdistuu aina laumaan ja tavoitteena on koko lauman poistaminen. Kannanhoidollisen metsästyksen perusteena Ruotsissa käytetään sosiaalis-taloudellisia seikkoja, susiin liittyvien konfliktien vähentämistä ja muun muassa metsästyskoirille ja koti- ja tuotantoeläimille aiheutuneiden vahinkojen rajoittamista. Talvella 2021—2022 Ruotsi salli 33 suden metsästyksen, mikä merkitsee lupaa viiden lauman poistamiseen. Saalis oli 28 susiyksilöä.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi joulukuussa 2021 asetuksen, jolla mahdollistettiin suden kannanhoidollinen metsästys. Asetus koski enintään 20:tä susiyksilöä neljästä laumasta tai parista. Suomen riistakeskukseen saapui 33 hakemusta, joista neljään tehtiin myönteinen päätös, jossa pyyntiaika oli 1.2.—15.2.2022, ja 29 kielteistä päätöstä. Myönteisten päätösten nojalla ei ollut tarkoitus rajoittaa susikantaa tai sen kasvua, vaan tarkoituksena oli säädellä kantaa suunnitelmallisesti tieteelliseen tutkimustietoon ja susikannan hoitosuunnitelmaan perustuen siten, että susikannan suotuisan suojelun taso säilytetään tai saavutetaan. Päätösten perusteina eivät olleet hakijoiden usein esiintuomat seikat, kuten susien aiheuttamat haitat karjataloudelle, metsästyskoirille, hirville ja metsäpeuroille. Kaikista myönteisistä päätöksistä valitettiin ja hallinto-oikeudet määräisivät päätökset täytäntöönpanokieltoon. Pyynti ei siis toteutunut ajalla 1.2.—15.2.2022. Kansalaisaloitteen käsittelyn aikana Vaasan hallinto-oikeus on antanut asiassa ratkaisunsa ja muut hallinto-oikeudet antavat myöhemmin ratkaisunsa päätösten lainmukaisuudesta. Asian käsittelyn ollessa kesken valiokunta ei pidä mahdollisena arvioida talven 2021—2022 kannanhoidollisen metsästyksen toteutusta yksittäisten lupapäätösten osalta. Tosiasiana voidaan kuitenkin todeta, ettei kannanhoidollisen metsästyksen toteutuksesta saatu kokemusta kuluvalta metsästyskaudelta eikä rajoitetun lupamäärän vaikutuksia susikannan kehitykseen voida näin ollen arvioida jälkikäteen.

Kansalaisaloitteen mukaan ehdotetun lain tulee mahdollistaa nykyistä luotettavampi suden kannanarviointi suden lajipuhkaus ja määrittää valtakunnallisesti yhtenäiset toimintatavat uhkaa tai vaaraa aiheuttavien susien poistamiseen. Koirasusi on ollut Suomessa haitallinen vieraslaji, ja sen maahantuonti on ollut kiellettyä jo vuoden 2016 alusta. Luonnossa havaittu ja DNA:n perusteella todennettu risteymäyksilö poistetaan luonnosta Suomen riistakeskuksen päätöksellä. Koirasuden poistamisen valvontaan sovelletaan vieraslajien hallinnasta annetun lain (1709/2015) mukaan metsästyslain 88 §:ää. Toukokuussa 2019 annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (704/2019) kiellettiin myös koirasusien kasvattaminen. Koirasusia ei saa myydä, ostaa tai muutenkaan pitää hallussa eikä päästää vapaaksi ympäristöön. Koirasusiksi määritellään asetuksessa suden ja koiran risteymät neljässä ensimmäisessä sukupolvessa. Kieltojen tarkoituksena on turvata suden geneettinen puhtaus. Luonnonvarakeskus analysoi osana vuosittaista kanta-arvion laadintaa susien DNA-näytteet myös mahdollisten risteymien osalta. Luonnonvarakeskus on kesäkuussa 2022 julkaissut tiedon Etelä-Karjalassa tehdystä, kahta koirasutta koskevasta havainnosta. Risteymäanalyysin perusteella koirasudet ovat ns. alemman polven koirasusia, eli toinen nii-

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

den vanhemmista on myös koirasusi. Näytteet kerättiin susien vuosittaisen DNA-seurannan yhteydessä.

Uhkaa tai vaaraa aiheuttavia susia koskevien ehdotusten arviointi

EUTI:n oikeuskäytännön valossa yksittäisten vahinkoja aiheuttavien yksilöiden tai laumojen poistamiseen sovelletaan vahinkoperusteisia poikkeuslupia. Kannanhoidollinen metsästys ei ole keinona mahdollinen yksittäisten vahinkoja aiheuttavien susien poistamiseen. Toisaalta vahingon estämiseksi annettavaa poliisin lopettamismääräystä tai Riistakeskuksen myöntämää poikkeuslupaa ei voida kohdistaa esimerkiksi tietyllä alueella pihavierailuja tekevään susilaumaan tarkoituksena poistaa laumasta yksi susi. Vain riittävällä tarkkuudella yksilöity, vaaraa aiheuttava eläinyksilö tai yksilöt voidaan määrätä lopetettaviksi. Ihmisen hengelle tai terveydelle vaaraa aiheuttavan eläimen kiinniottaminen tai lopettaminen on poliisilain mukaan poliisin tehtävä. Tehtävä kuuluu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon. Poliisilain 2 luvun 16 §:n mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja viimesijaisena keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka vakavasti vaarantaa liikennettä. Eläin saadaan lopettaa myös, jos sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan. Edellä kuvattu poliisin toimi ei ole valituskelpoinen hallintopäätös, vaan tosiasiallista julkisen vallan käyttämistä.

Poliisihallitus on antanut poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) nojalla ohjeen (POL-2020-6759) 4.11.2020 poliisin toiminnasta suurpeto- ja villisikatilanteessa. Ohje on valtakunnallinen, ja siinä on huomioitu susikannan hoitosuunnitelmassa esitetyt linjaukset. Poliisilla on toimivalta poistaa uhkaa tai vaaraa aiheuttava susi, jonka havaitaan liikkuvan rakennetussa ympäristössä tai ihmisten asuinalueilla satunnaista havaintoa ja välitöntä paikalta poistumista pidempään. Näissä tapauksissa poliisin ensisijainen toimenpide on karkottaminen. Poliisilain 1 luvun 4 §:ssä säädetty vähimmän haitan periaate koskee myös eläimiin kohdistuvia toimenpiteitä. Suurpedon karkottaminen on siten useissa tilanteissa eläimen lopettamista perustellumpi toimenpide, ja lopetusmääräys on aina viimesijainen keino. Poliisihallitukselta saadun selvityksen mukaan poliisilla on toimivat prosessit, viranomaisyhteistyökanavat sekä yhteistyösopimukset tilanteiden hoitamiseksi nopeasti ja tehokkaasti silloin, kun kyse on uhkaa tai vaaraa aiheuttavista susista. Karkotuksilla on merkitystä, ja ne ovat osa viranomaisten yhdessä sopimia menettelytapoja. Ohjeistuksen mukaista prosessia noudattamalla poliisi voi varmistua myös oman toimintansa lainmukaisuudesta. Karkotusten on todettu toimivan joidenkin yksilöiden kohdalla, mutta joissakin tapauksissa susi jatkaa vaaraa aiheuttavaa toimintaansa. Enintään kahden karkotuksen jälkeen poliisi antaa näissä tapauksissa lopetusmääräyksen. Mikäli kyseessä on vakavaa vaaraa aiheuttava susi, joka lähestyy ihmistä tai ei muussa kohtaamistilanteessa poistu paikalta, poliisi antaa lopettamismääräyksen. Vakavaa vaaraa aiheuttava susi esimerkiksi jää kiertelemään tai seuraamaan, käyttäytyy uhkaavasti taikka on jo aiheuttanut tai yrittänyt aiheuttaa henkilövahingon tai on käynyt tai yrittänyt käydä ihmisen ulkoiluttaman kytketyn koiran tai muun kotieläimen kimppuun. Poliisilain soveltamisessa korostuu toimenpiteiden kohteen yksilöintivelvoite. Kuten edellä on todettu, poliisilain toimenpiteitä voidaan kohdistaa vain siihen eläinyksilöön, joka on aiheuttanut vaaraa. Kaiken kaikkiaan edellä mainittu ohjeistus on kattavaa ja tehtävänjako viranomaisten välillä koettu toimivaksi. Järjestelmän kritiikki ei kohdistu poliisin toimivaltuuksien puuttumiseen, vaan resurssien rajallisuudesta johtuvaan tehtävien priorisointiin sekä viivästyksiin toimivaltuuksien käyttämisessä. Syrjäseuduilla kansalaiset kokevat turhaksi tai turhauttavaksi poliisin puoleen

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

kääntymisen, kun apu ei ehdi paikalle ajoissa ja uhkaa tai vaaraa aiheuttavan eläimen yksilöiminen ja merkitseminen on vaikeaa, ellei mahdotonta. Jos suden pihavierailut tapahtuvat taajamassa tai muulla alueella (esimerkiksi tuotantolaitos- ja teollisuusalueet), jossa kenelläkään ei ole metsästysoikeutta, poliisi on kuitenkin velvollinen reagoimaan tilanteeseen välittömästi. Valiokunta katsoo, että viranomaisen toimesta vaaraa aiheuttava susi voidaan merkitä väripanoksella suden yksilöinnin helpottamiseksi.

Viranomaisten välisessä työnjaossa Riistakeskukselle kuuluu suden karkottamista tai poistamista koskevan poikkeusluvan myöntäminen, kun susi tai suden jäljet havaitaan alle 100 metrin etäisyydellä asuin- tai tuotantorakennuksesta, kuitenkin piha-alueen ulkopuolella tai tiellä taikka suden jäljet havaitaan asutun rakennuksen tai tuotantorakennuksen piha-alueella. Asia kuuluu Riistakeskuksen toimivaltaan myös silloin, jos susi havaitaan pihassa ja se poistuu paikalta välittömästi ihmisen havaittuaan. Piha-alueella tarkoitetaan asuin- tai tuotantorakennusten muodostamaa hoidettua aluetta. Poikkeusluvan ehdot vahinkoa aiheuttavien yksilöiden karkottamiseksi tai poistamiseksi ovat luvanhakijan kannalta erittäin vaativat: Hakijan on toimitettava karttaliite karkotusalueesta, jonka kaikilta maanomistajilta on tietenkin kysyttävä lupa. Karkotus voi kohdistua vain vahingon aiheuttaneisiin yksilöihin, ja siitä on raportoitava usealle taholle ennen ja jälkeen toiminnan. Etukäteen on myös toimitettava lista karkotukseen osallistuvista henkilöistä. Poikkeusluvan saaja vastaa toiminnan organisoimisesta, toiminnasta aiheutuvista kustannuksista sekä itselle ja muille osapuolille aiheutuvista vahingoista. Kaiken kaikkiaan poikkeusluvan hankkiminen ja toimeenpano on resurssija voimia vaativa prosessi, jonka tehokkuutta luvanhakijoiden näkökulmasta heikentää muutoksenhaussa käytössä oleva mahdollisuus asettaa päätös täytäntöönpanokieltoon ja muutoksenhakuprosessin hitaus. Kuten kansalaisaloitteessa todetaan, suden poistaminen poikkeusluvalla on kuitenkin mahdollista yleisen turvallisuuden takaamiseksi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun (KHO 2020: 29) valossa. Ratkaisussa todetaan, että kun susien ihmisarkuuden vähentymisestä ja liikkumisesta asutuksen läheisyydessä valoisaan aikaan oli runsaasti havaintoja ja asukkaat olivat niiden vuoksi ryhtyneet jo muuttamaan käyttäytymistään, kyse oli sellaisesta metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta, yleistä turvallisuutta koskevasta pakottavasta tilanteesta, joka edellytti viranomaisilta toimenpiteitä uhan torjumiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suden karkottaminen hoidetusta pihapiiristä tai laitumelta sutta vahingoittamatta ei sinänsä ole kiellettyä. Metsästyslain 37 §:n mukaan rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästä tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia häiritä. Sanamuoto ei siis estä häirintää, joka kohdistuu riistaeläinlajin muuhun yksilöön kuin poikaseen. Luontodirektiivin 12 artikla kieltää liitteen IV lajien, kuten suden, tahallisen häirinnän. Euroopan unionin komission antamassa tulkintaohjeessa todetaan kuitenkin, että yksittäinen karkotus tai häirintä, joka ei vahingoita sutta, ei ole 12 artiklan mukaan kiellettyä häirintää. Mikäli karkotus tapahtuu sutta vahingoittamalla tai sitä seuraten ja ajaen hoidetun pihapiirin tai laitumen ulkopuolella, toiminta on metsästyslain 37 §:n mukaan kielletty ja siihen tarvitaan joko Suomen riistakeskuksen karkotuslupa tai akuuteissa ja konkreettista uhkaa aiheuttavissa tapauksissa poliisin määräys. Kyseessä voi olla myös rikoslain 4 luvun 5 §:n mukainen pakkotila.

Oman vahinkoperusteisista poikkeuksista erillisen kokonaisuutensa muodostavat tilanteet, joissa kansalainen ampuu suden estääkseen esimerkiksi kotieläimelle aiheutuvan vahingon. Tähän liittyen lakialoitteessa LA 54/2020 vp metsästyslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 19 a §, jolla sel-

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

kiytetään oikeutta tappa pihapiirissä vaaraa aiheuttava riistaeläin. Vastaava ehdotus sisältyy lakialoitteeseen LA 8/2022 vp. Ehdotetun pykälän mukaan lain muiden säännösten estämättä riistaeläimen pyytäminen ja tappaminen olisi mahdollista sellaisessa hätävarjelu- tai pakkotilassa, jossa riistaeläin hyökkää ihmisen tai kotieläimen kimppuun tai tulee ihmisten tai kotieläinten lähetyville ja välittömästi uhkaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta. Välitöntä uhkaa ja vaaraa arvioitaessa otettaisiin huomioon tilanteen pakottavuus sekä muut olosuhteet tilanteessa. Nykyisin sovellettava sääntely sisältyy pakkotilaa koskevaan rikoslain 4 luvun 5 §:än, jonka perusteella on nykytilaan kohdistetun kritiikin mukaan vaikea arvioida, milloin riistaeläimen aiheuttamia vaaratilanteita voidaan torjua yleisten rikoslain 4 luvun säännösten nojalla. Varsinaisesti rikoslain 4 luvun 5 §:n säännösten tarkoituksena ei ole säätää vaaran tai uhan torjunnasta. Kysymys on yleisestä rangaistusvastuusta vapautumisen perusteita koskevasta sääntelystä, jonka sisällöstä ja soveltamisesta sekä mahdollisuudesta säätää oikeuttamis- ja anteeksiantoperusteista metsästyslainsäädännössä valiokunta on saanut oikeusministeriön lausunnon. Lausunnon mukaan rikoslain pakkotilasäännös on riittävän selkeä ja kattava myös lakialoitteissa tarkoitettujen tilanteiden kannalta. Sen mukaan pakkotilasäännöksen soveltamisessa voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon lakialoitteissa tarkoitettujen tilanteiden kannalta olennaiset seikat, kuten esimerkiksi metsästyskoiraan liittyvä tunnearvo tai tilanteen yllätyksellisyys. Valiokunta pitää perusteltuna, että nämä edellä mainitut tekijät otetaan aina huomioon säännöksen soveltamisessa.

Lakivaliokunnan mietinnössä LaVM 33/2010 vp — HE 221/2010 vp on käsitelty metsästysrikosta koskevan sääntelyn yhteydessä pakkotilan käsitettä. Lakivaliokunta ei pitänyt tarpeellisenä säätää erikseen pakkotilasta törkeän metsästysrikoksen tutkintaan liittyen. Lakivaliokunta täsmensi tässä yhteydessä, että pakkotilaa koskevat säännökset voivat tulla sovellettaviksi, jos kyse on välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellisesta teosta tilanteessa, jossa vastakkain on kaksi oikeudellisesti suojattua etua, joista toinen uhrataan toisen suojelemiseksi. Teko on pakkotilatekona sallittu, jos teko kokonaisuutena arvioiden on puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheutetun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet (oikeuttamisperuste). Pakkotilateon tulee aina olla viimekätinen keino pakottavan vaaran torjumiseksi. Jos tekoa ei voida pitää sallittuna, tekijä on kuitenkin rikoslain mukaan rangaistusvastuusta vapaa, jos tekijältä ei kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon pelastettavan edun tärkeys, tilanteen yllätyksellisyys ja pakottavuus ja muut seikat (anteeksiantoperuste).

Valiokunta toteaa kuitenkin, ettei pakkotilasäännöksen soveltamiskäytäntö ole välttämättä kansalaisille selvää. Tilanne on jossain määrin erilainen Ruotsissa, jossa erityislainsäädännöllä mahdollistetaan kotieläimen suojaaminen uhkaavassa tilanteessa. Jos karhu, susi tai ilves hyökkää kotieläinten kimppuun tai jos on perusteltua syytä pelätä sellaista hyökkäystä, Ruotsin lainsäädännön mukaan kotieläimen omistaja voi tappa suurpedon tietyissä tapauksissa. Kotieläintä uhkaavan suurpedon voi tappa, jos se hyökkää kotieläimen kimppuun ja vahingoittaa sitä tai jos on ilmeistä, että tällainen hyökkäys on välitön. Lisäksi tämä on mahdollista, jos on perusteltua syytä pelätä hyökkäystä kotieläimen kimppuun ja lopettaminen tapahtuu välittömästi sen yhteydessä, kun petoeläin on hyökännyt kotieläimen kimppuun ja vahingoittanut sitä tai tappanut sen, taikka suurpeto on kotieläimen laidunnuksen tai hoidon johdosta aidatulla alueella samaan aikaan kuin kotieläin ja on perusteltua syytä pelätä hyökkäyksen tapahtuvan siellä. Karhun, suden tai ilveksen saa kuitenkin tappa vain silloin, kun suurpetoa ei ole mahdollista pelotella pois tai millään muulla sopivalla tavalla keskeyttää tai torjua hyökkäystä. Jos suurpedon tappa edellä kuvattuja

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

säännöksiä soveltaen, asiasta on viipymättä ilmoitettava lääninhallitukselle eikä tapettua eläintä saa siirtää ilman lääninhallituksen suostumusta. Lääninhallituksen tulee ilmoittaa poliisille aina, jos se epäilee rikoksen tapahtuneen. Sääntelyn soveltamisen vaikutusta karhun, suden tai ilveksen suotuisan suojelun tason ylläpitämiseen sen luonnollisella levinneisyysalueella seurataan viranomaisen toimesta. Edellä kuvattuja tilanteita on syntynyt myös Suomessa ja erityisesti metsästyksen yhteydessä, kun susi on hyökännyt metsästyskoiran kimppuun ja koiran ohjaaja on käyttänyt asetta pysäyttääkseen hyökkäyksen. Kansalaisten oikeustajua vastaan sotii se, että näissä tapauksissa aloitetaan poliisin toimesta esitutkinta, joka voi johtaa tuomioon metsästyksrikoksesta ja aseiden menettämisseuraamukseen. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä lakimuutoksen tarpeen sekä mahdollisen erityissääntelyn toimeenpanomallin ja vaikutusten huolellista selvittämistä.

Johtopäätökset

Valiokunta pitää kannanhoidollista metsästystä yhtenä osana tehokasta ja kattavaa keinovalikoidmaa, jota Suomessa tarvitaan suden suojelun ja toisaalta sen aiheuttamien vahinkojen torjuntaan ja rajoittamiseen. Kuten edellä on todettu, suden vaikutuspiirissä eläville ihmisille tulee tarjota tehokkaita ja laillisia vaihtoehtoja vaaratilanteiden välttämiseen ja vahinkojen torjumiseen. Samalla on etsittävä keinoja osapopulaatioiden geneettisen elinvoiman ylläpitämiseen. Ainoaksi keinoksi ei pitäisi jäädä susien määrän kasvattaminen ekologisen kantokyvyn rajaan saakka piittaamatta suden aiheuttamista vahingoista ihmiselle. Sosiaalisen kestävyuden näkökulma tulee nostaa biologisen kestävyuden rinnalle. Valiokunta pitää Ruotsin tapaan mahdollisena käyttää kannanhoidollisen metsästyksen perusteena turvallisuutta, sosiaalis-taloudellisia syitä, kuten susiin liittyvien konfliktien lieventämistä muun muassa metsästyskoirille aiheutuneita vahinkoja rajoittamalla sekä koiralla tapahtuvan metsästyksen kulttuuriin säilyttämistä. Nämä tavoitteet eivät ole päällekkäisiä muiden 16 artiklassa mainittujen poikkeusten tavoitteisiin nähden, vaikka kyseisiä tavoitteita edistetään osin samoilla keinoilla kuin muita poikkeusperusteita. Valiokunta katsoo, ettei suotuisan suojelutason viitearvo voi perustua pelkkään genetiikkaan. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Kannanhoidollisella metsästyksellä voidaan hallita susikantaa siellä, missä susikannan tila tämän sallii, edellyttäen, ettei kannanhoidollisen metsästyksen poikkeusluvilla entisestään huononeta kyseisten kantojen epäsuotuisaa suojelun tasoa tai estetä kyseisten kantojen suotuisan suojelun tason ennalleen saattamista. Valiokunta toteaa, että 16 artiklan 1 kohdan e alakohta ei muodosta yleistä oikeusperustaa poikkeusten myöntämiselle, vaan sitä voidaan soveltaa vain, jos poikkeuksen tavoite ei kuulu 16 artiklan 1 kohdan a—d alakohdan soveltamisalaan. Kannanhoidollista metsästystä käytetään, kun muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole löydettävissä muiden EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdassa säädettyjen poikkeusten tai kohtuullisten ennalta ehkäisevien toimenpiteiden avulla. Kannanhoidollinen metsästys on toteutettava valikoiden, rajoitetusti, tarkoin valvotuissa oloissa ja viranomaisen määrittelemissä rajoissa. Valiokunta katsoo, että edellä todetuissa rajoissa kannanhoidollinen metsästys voidaan toteuttaa myös silloin, kun susikannan suotuisaa suojelutasoa ei ole osapopulaatioissa täysin saavutettu. Tällöinkin kannanhoidollista metsästystä tulee voida käyttää yhtenä keinona erityisesti niillä alueilla, joilla suden ja ihmisen rinnakkaiselo aiheuttaa eniten konflikteja, kansalaisten kokema turvallisuudentunne on laskenut sekä kotieläin- ja koiravahingot ovat poikkeuksellisen suuret. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voidaan pitää tapausta, jossa petoyhdyshenkilö on todennut yhden tai useamman suden

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

liikkumisen asutuksen alueella siten, että kunnalle on syntynyt velvollisuus järjestää koulukuljetukset tai korvata oppilaan kyyditsemisestä aiheutuvia kustannuksia. Lähtökohtaisesti tällaiseen tapaukseen olisi puututtava poliisille poliisilaissa säädettyjen toimivaltuuksien tai vahinkoperusteisten poikkeuslupien perusteella, jollei suden aiheuttama uhka ole siten yleistä, toistuvaa ja alueellisesti laajaa, ettei edellä mainittuja toimenpiteitä voida kohdistaa tiettyyn yksilöön tai tällainen toimenpide ei asutuksen alueella susiyksilöiden määrän ja vaihtuvuuden vuoksi ole tehokas. Tosin sanoen kannanhoidollinen metsästys voidaan mahdollistaa vain lajin vahvalla esiintymisalueella.

Metsästyslain 41 a §:n säännöksillä on implementoitu EU:n luontodirektiivin 16 artikla osaksi kansallista lainsäädäntöä siltä osin kuin kyse on perusteista ahman, suden, karhun, saukon, ilveksen, euroopanmajavan, hallin, kirjohylkeen, itämeren norpan, hillerin, nädän ja metsäjäniksen suojelusta tai rauhoitusajasta poikkeamiseen. Vastaava säännös sisältyy muiden kuin riistalajien ja rauhoitettujen suurpetojen osalta luonnonsuojelulakiin. Eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp). Luonnonsuojelulakiehdotuksen 85 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa [lakiehdotuksen] 72, 75, 76, 79, 80 ja 81 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Voimassa olevan metsästyslain 41 a §:n mukaan 41 §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa voidaan myöntää ahman, suden, karhun, saukon, ilveksen, euroopanmajavan, hallin, kirjohylkeen, itämeren norpan, hillerin, nädän ja metsäjäniksen pyydystämiseen tai tappamiseen, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä lajin luontaisella levinneisyysalueella. Säännös ei siten mahdollista suojeluvaatimuksista poikkeamista, jollei suotuisaa suojelutasoa ole saavutettu. Tämä johtaa EU:n luontodirektiivin 2 artiklassa säädettyjä tavoitteita ja EUTI:n oikeuskäytännössä omaksuttua linjaa tiukempaan lopputulokseen sovellettaessa luontodirektiivin 16 artiklassa säädettyjä poikkeusperusteita suden karkottamiseen tai poistamiseen poikkeusluvalla. Valiokunnan käsityksen mukaan 41 a §:n 1 momentti koskee niin sanottuja vahinkoperusteisia poikkeuslupia ja 3 momentti suden kannanhoidollista metsästystä. Niin ikään valiokunnan käsityksen mukaan mainittua 3 momenttia on luettava yhdessä 1 momentin johtolauseessa säädettyjen edellytysten kanssa EU:n luontodirektiivin 16 artiklan ja sitä koskevan oikeuskäytännön noudattamiseksi. Näin ollen 41 a §:ää on tarpeen muuttaa siten, että se sallii, ainakin suden osalta, EU:n luontodirektiivin 16 artiklan poikkeusperusteiden soveltamisen EUTI:n oikeuskäytännön mukaisena ja yhdenmukaisesti muiden, luonnonsuojelulain alaan kuuluvia lajeja koskevien poikkeusperusteiden kanssa.

Valiokunta hyväksyy kansalaisaloitteeseen sisältyvän ehdotuksen siltä osin kuin se katsoo tarpeelliseksi täsmentää metsästyslain 41 a §:n sääntelyä siten, että säännös vastaa suden suojelua koskevien poikkeusten osalta muiden rauhoitettujen lajien osalta vallitsevaa EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan poikkeusperusteiden tulkintaa sellaisena kuin se on vahvistettu EUTI:n oikeuskäytännössä. Tällöin sääntely sallii, muiden poikkeuksen soveltamiselle asetettujen edellytysten täytyessä, suden metsästyksen poikkeusluvalla myös silloin, jos suotuisaa suojelutasoa ei ole suden osalta vielä saavutettu, jos toimenpiteellä ei aiheuteta haittaa suotuisan suojelutason saavuttamiselle. (Valiokunnan lausumaehdotus 3) Muiden metsästyslain 41 a §:ssä mainittuja eläinlajeja koskevien säännösten muuttamiseen valiokunta ei asiasidonnaisuusvaatimuksen vuoksi ota tässä yhteydessä kantaa.

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

Mitä tulee muihin edellytyksiin, joilla poikkeuslupia kannanhoidolliseen metsästyksen myönnettään ja joihin liittyen ei tässä yhteydessä ehdoteta muutoksia lainsäädäntöön, valiokunta pitää tärkeänä varmistua siitä, että kannanhoidollinen metsästys tapahtuu tarkoin valvotuissa oloissa ja viranomaisen määrittelemissä rajoissa. Vuosina 2015—2016 toteutetusta kannanhoidollisesta metsästyksistä saaduista kokemuksista tulee ottaa oppia. Kannanhoidollisen metsästyksen hyväksytävyyttä edistää se, että metsästystapahtumat ovat hyvin suunniteltuja ja johdettuja. Metsästystä valvovien viranomaisten tulee olla tietoisia metsästystapahtumien kulusta, jolloin voidaan tarvittaessa selvittää esimerkiksi mahdolliset epäilyt väärinkäytöksistä. Hyvin suunniteltu toiminta, jonka toteutuksesta vastaa kokenut metsästyksenjohtaja, ehkäisee ennalta mahdollisia väärinkäytöksiä ja tätä koskevia epäilyjä. Tämä koskee myös vahinkoperusteisiin lupiin nojautuvaa suden jäljittämistä ja poistamista. Valiokunnan käsityksen mukaan Suomen riistakeskuksen käytäntönä on, että poikkeuslupapäätöksen tekemisen jälkeen poikkeuksen kohteena olevaan susilaumaan kohdistunut ja ennen pyynnin aloituspäivämäärää viranomaisen toimesta todennettu ihmisen aiheuttama kuolleisuus vähennetään sallitusta pyynnin määrästä. Tämän ehdon tarkoituksena on varmistaa se, ettei kannanhoidollisen pyynnin määrä yhdessä mahdollisen muun ihmisen aiheuttaman kuolleisuuden kanssa ylitä sitä, mikä päätöshetken tilanteen perusteella oli susikannassa ja lupien kohdelaumoissa mahdollinen poistettavien susien määrä. Tätä käytäntöä on perusteltu jatkaa.

Kansalaisaloitteessa on ehdotettu, että valitukset kannanhoidolliseen metsästyksen myönnettystä luvasta sekä uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen myönnettystä luvasta tulee käsitellä lain velvoittamana nopeasti. Mikäli lupa jää valituksen jälkeen voimaan, luvan on oltava käytettävissä metsästyksellisesti riittävän pitkään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kannanhoidollista metsästystä koskevat poikkeusluvut voitaisiin jatkossa myöntää mahdollisimman pian kanta-arvion julkistamisen jälkeen kesällä. Tämä johtuu siitä, että Luonnonvarakeskuksen suden suotuisaa suojelutasoa koskeva määrittelytyö on saatu valmiiksi ja susikannan tilaa voidaan arvioida sen pohjalta. Tämän jälkeen poikkeuslupien myöntämisessä tarvittavien tietojen oletetaan olevan viranomaisten käytettävissä jo alkusyksystä. On kuitenkin huomattava, että mitä aiemmin syksyllä poikkeusluvut myönnettäisiin, sitä epävarmemmin ne kohdistuisivat juuri tulevan talven kannalta olennaisille alueille. Toisaalta jos lupamenettelyä aikaistetaan, mahdollinen muutoksenhaku aikaistuu, jolloin hallinto-oikeudelle jää enemmän aikaa valituksen käsittelyyn ennen pyyntiajan alkamista ja valitukset ehdittäisiin käsitellä ennen pyyntiajan alkua. Varsinkin siltä osin kuin kyse on vahinkoperusteisista poikkeusluvista, valiokunta pitää tarpeellisena, päätösten luonne ja niillä turvattavat intressit huomioon ottaen, että valtioneuvosto mahdollistaa valitusten käsittelyn kiireellisenä. (*Valiokunnan lausumaehdotus 4*) Valitusoikeuden yleistä rajoittamista ei voida pitää perusteltuna, eikä sellaista kansalaisaloitteessa ehdoteta. Poikkeuslupiin perustuvalla metsästyksellä on kuitenkin suuri merkitys paikallisille ihmisille ja alueen elinkeinotoiminnalle. Näin ollen on perusteltua edellyttää, että valitusoikeutta käyttävät vain aidosti alueelliset ja paikalliset ympäristö- ja luonnonsuojeluyhdistykset. Yhdistyksen alueellisuutta ja paikallisuutta koskevasta vaatimuksesta säädetään jo nykyisin metsästyslain 90 §:ssä. Säännös otettiin metsästyslakiin vuonna 2011 voimaan tulleen riistahallinnon uudistuksen yhteydessä. Poikkeuslupapäätöksistä ovat saadun kokemuksen mukaan valittaneet myös erityisesti valtakunnallista toimintaa harjoittavat yhdistykset. Tämä vaikuttaa ongelmalliselta säännöksen sanamuoto ja tarkoitus huomioon ottaen. Valiokunta katsoo, että ensisijaisesti on puututtava säännöksen soveltamiseen ja pyrittävä siihen, että yhdistyksen valitusoikeus selvitetään tuomioistuimissa. Valiokunta pitää tarpeellisena selvittää keinoja, joilla valitusoikeutta käyttäneen yhteisön alueel-

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

listen ja paikallisten sidosten aitoudesta voidaan varmistua. Kysymys on yleinen ja koskee kaikkia metsästyslaissa tarkoitettuja lupapäätöksiä, joten sitä ei voida käsitellä yhden suurpetolajin osalta tämän kansalaisaloitteen yhteydessä. Keinojen selvittämiseksi valiokunta on päättänyt käsitellä poikkeusluvista tehtäviä valituksia omiana asianaan (O 44/2022 vp). Täten valiokunta hylkää lakialoitteen LA 5/2022 vp ehdotukset.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rikoslain 4 luvun 5 §:ssä säädetty pakkotilasäännös sisältää oikeusohjeet ja harkintakriteerit, jotka soveltuvat yleisesti tilanteisiin, joissa yhtä oikeudellisesti suojattua etua joudutaan loukkaamaan toisen oikeudellisesti suojatun edun puolustamiseksi. Säännös on säädetty perusteellisen valmistelun lopputuloksena osana rikoslain yleisten oppien kokonaisuudistusta. Säännös on osa rikoslain vastuun edellytyksiä ja vastuuvapausperusteita koskevaa johdonmukaista kokonaisuutta. Lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 28/2002 vp) on todettu, että rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ja oikeusturvan vaatimusten vuoksi tällaisista kysymyksistä on tarpeen säätää rikoslaissa. Sääntelyn keskittäminen yleislakiin edistää myös oikeuskäytännön yhtenäisyyttä ja oikeustieteellisten oppien hyödyntämistä. Edellä esitetyn perusteella valiokunta hylkää lakialoitteisiin LA 54/2020 vp ja LA 8/2022 vp sisältyvät ehdotukset uuden 19 a §:n lisäämisestä metsästyslakiin. Valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena seurata rikoslain 4 luvun 5 §:n säännösten toimivuutta erityisesti suhteessa uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen sekä selkiyttää pakkotilasääntelyn soveltamista kansalaisille suunnatuin ohjein ja neuvoin. (*Valiokunnan lausumaehdotus 5*)

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että uusi DNA-tunnistustekniikan on oltava käytössä vuoden sisällä, jotta suden lajipuhtaus voidaan varmistaa. Sen mukaan Luonnonvarakeskuksen tulee aloittaa susien pannoitukset uudelleen sekä kehittää pantojen laitteistoa ja ohjelmistoa siten, että paikannustarkkuus ja paikkatiedon ajantasaisuus palvelee tutkimustarpeiden lisäksi mahdollisimman hyvin myös metsästyskoirien ja tuotantoeläinten suojaamista. Toimenpidealoitteessa TPA 121/2020 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin todellisen susikannan laskemiseksi ja käyttää Euroopan luontodirektiivin artiklan 16 mukaista mahdollisuutta susikannan harventamiseen ennalta ehkäisevänä ja korjaavana toimenpiteenä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Luonnonvarakeskus on ansiokkaasti kehittänyt susikannan arviointia viime vuosien aikana ja tuottanut vuosittain riittävän tarkan arvion Suomen susikannasta päätöksenteon pohjaksi. Kantarvion aineisto koostuu keskeisesti petoyhdyshenkilöiden Tassu-järjestelmään kirjaamista havainnoista sekä erityisesti vapaaehtoisten voimin kerättävästä DNA-aineistosta. Viranomaisista esimerkiksi Suomen riistakeskus on aktiivisesti osallistunut DNA-näytteiden keruuseen. Suden lajipuhtauden varmistaminen edellyttää uutta tekniikkaa DNA-analyysien toteutuksessa, ja tältä osin tekniikka otetaan käyttöön vuoden 2022 aikana. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on esitetty näkemyksiä puolesta ja vastaan susien pannoituksen aloittamiseksi. Toisaalta kannatusta ovat saaneet sellaiset tekniikat, jotka eivät edellytä suden kiinniottoa tai muuta häiritsemistä. Valiokunta katsoo, että ajantasainen käsitys tarkoituksenmukaisimmasta DNA-näytteiden ja susia koskevan paikkatiedon keruutavasta on tutkijayhteisöllä ja riistahallinnolla, eikä kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä ole tullut ilmi sellaista tietoa, jonka vuoksi eduskunnan olisi ryhdyttävä asiassa ohjaaviin toimenpiteisiin. Päinvastoin alalla tapahtuvaan tiedonkeruun ja menetelmien kehitykseen ollaan varsin tyytyväisiä. Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, etteivät kansalaisaloitteen ja toimenpidealoitteen TPA 121/2020 vp ehdotukset anna tältä osin aiheutta lain-säädäntötoimiin.

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta edellyttää kansalaisaloitteen KAA 4/2020 vp pohjalta, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman nopeasti toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla täsmennetään metsästyslain 41 a §:n sääntelyä siten, että se vastaa suden suojelua koskevien poikkeusperusteiden osalta muiden rauhoitettujen lajien osalta vallitsevaa EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan poikkeusperusteiden tulkintaa sellaisena kuin se on vahvistettu EUTI:n oikeuskäytännössä. Tällainen sääntely sallii myös suden metsästyksen poikkeushuvan perusteella, jos siitä ei ole haittaa lajin suotuisan suojelutason säilymiselle tai sen saavuttamiselle.

Eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 54/2020 vp, LA 5/2022 vp ja LA 8/2022 vp sisältyvät lakiehdotukset.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 121/2020 vp.

Eduskunta hyväksyy viisi lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unioniin siten, että susi siirretään koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että suotuisan suojelutason viitearvo ei voi perustua pelkästään genetiikkaan, vaan kokonaiskestävyyden kannalta on otettava huomioon turvallisuus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee esityksen metsästyslain 41 a §:n muuttamisesta siten, että se annetaan eduskunnalle viimeistään marraskuussa 2022.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että kannanhoidollista metsästystä koskevat luvat myönnetään niin hyvissä ajoin, että ne ovat mahdollinen muutoksenhaku huomioon ottaen käytettävissä metsästysaikana ja että vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä sujuvoitetaan ja niitä koskevat valitukset käsitellään kiireellisinä.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa kuluvana syksynä alkavalla metsästyskaudella rikoslain 4 luvun 5 §:n säännösten toimivuutta suhteessa uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen sekä selkiyttää pakkotilasääntelyn soveltamista kansalaisille suunnatuin ohjein ja neuvoin. Näitä toimenpiteitä koskeva selvitys tulee esittää eduskunnalle 28.2.2023 mennessä.*

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp

Helsingissä 20.9.2022

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Tiina Elo vihr
varajäsen Mai Kivelä vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä kansalaisaloitteen KAA 4/2020 pohjalta puolletaan suden metsästystä poikkeusluvalla, jos siitä ei ole haittaa lajin suotuisan suojelutason säilymiselle tai sen saavuttamiselle. Tämä tarkoittaisi metsästyksen kynnyksen alentamista nykyisestä ja metsästyksen aloittamista ennen kuin susikanta on suotuisan suojelun tasolla. Vastustamme tätä jyrkästi, sillä susi on erittäin uhanalainen laji ja susivahinkojen estämisessä tulee ensisijaisesti käyttää muita keinoja kuin susien ampumista. Lisäksi arvio siitä, mikä on susikannan suotuisan suojelun taso on vasta valmistumassa. Lukumääräpohjainen eli kiintiömetsästys voidaan sallia vasta sitten kun susi on saavuttanut tieteellisesti määritellyn suotuisan suojelun tason.

Susi on erittäin uhanalainen ja tiukasti suojeltu laji, jonka kannan pienentämistä tavoittelevaa metsästystä ei tule nykyisen tietopohjan valossa sallia. Kannanhoidolliselle metsästykselle pitää myös olla jokin kannan hoitoon liittyvä tavoite, perusteluksi ei riitä pelkkä susien lukumäärän vähentäminen. Suotuisan suojelun tason määrittely on Luonnonvarakeskuksessa vasta valmistumassa ja valiokunnalle ei ole esitetty tieteeseen nojaavia perusteita suden kannanhoidollisen metsästyksen käynnistämisen edellytyksistä.

Niin metsästyslaissa kuin EU:n luontodirektiivissä edellytyksenä suden metsästykselle on, että susikanta on suotuisan suojelun tasolla. Poikkeuslupia suden tappamiseen voi nykyisin mukaan myöntää vain, "jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole". On perusteltua vaatia, että metsästykselle osoitetaan täsmällinen peruste ja että tavoitteen saavuttamiseksi ei ole olemassa muuta vaihtoehtoa ja että metsästys ei haittaa suden suotuisan suojelun tason säilyttämistä. Susien kannanarviointi on Suomessa maailman tarkimpia ja se perustuu Luonnonvarakeskuksen tieteelliseen tutkimukseen. On erittäin huolestuttavaa, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä ei haluta odottaa viranomaisten tuottamaa tutkittua tietoa ja suotuisan suojelutason viitearvon määrittelyä.

Kannanhoidollinen poikkeuslupa ei ole yksilökohtainen, vaan se myönnetään vakiintuneelle susireviirille. Kannanhoidollista metsästystä, käytännössä kiintiömetsästystä, on kokeiltu Suomessa vuosina 2015 ja 2016. Kokeilu epäonnistui, sillä pyyntilupia myönnettiin liikaa ja susikanta romahti. Annetuilla luvilla metsästettiin laumojen alfayksilöitä, jolloin susilaumat hajosivat, ja susia vaelsi asutuksen lähelle, jossa niitä ammuttiin poikkeusluvilla. Vaaratilanteet lisääntyivät. Yhteensä 78 sutta pyydettiin. Tätä virhettä ei tule toistaa. Suomen aiemmat suden kannanhoidollisen metsästyksen kokeilut eivät EU:n tuomioistuimen mukaan olleet lain mukaisia.

Ihmisten susiin liittyvät huolet on otettava vakavasti ja niihin on tärkeää vastata. Vuoropuhelu alueellisten toimijoiden kanssa sekä ajankohtainen tutkimustieto susista on avainasemassa. Susikannan pienentäminen ei ole ainoa eikä myöskään tehokkain tapa rajoittaa susiin liittyviä konflikteja. Ihmisen ja suden rauhanomainen rinnakkaiselo on mahdollista, kun ratkaisuja vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja pelkojen lievittämiseen etsitään yhdessä. Koirille on esimerkiksi olemassa suojaliivejä ja -pantoja, joita toistaiseksi käytetään melko vähän. Hirvijahdissa ajometsästystä voisi lisätä ja ajantasaisesti päivittyvä susien paikannusdata voisi auttaa metsästäjiä tietämään paremmin, mihin koiran voi päästää irti. Petoaitojen rakentaminen eläintiloilla, laumanvartijakoirat

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp
Vastalause

tai tekniset apuneuvot ovat myös esimerkkejä keinoista susivanhinkojen välttämiseksi. Tällä hetkellä valtio korvaa osan petoaidan rakentamisen kustannuksista. Valiokunnan enemmistö ei halunnut ottaa näitä mahdollisuuksia huomioon.

Yksi keino susitihentymien pienentämiseen Lounais-Suomessa olisi valkohäntäpeurojen talvi-ruokinnan lopettaminen ja ilveksen metsästyksen keskeyttäminen. Valkohäntäpeurakanta on kasvanut voimakkaasti. Luonnonvarakeskuksen mukaan yksi suurimmista syistä Lounais-Suomen susikannan kasvuun on valkohäntäpeurojen lisääntynyt määrä. Lajin ainoat luonnolliset viholliset ovat susi ja ilves. Ilveksen metsästyksen lopettaminen tai keskeyttäminen lisäisi suden ja ilveksen kilpailua ja olisi myös yksi keino hillitä susikannan tihenemistä. Viranomaisilla on nykyisinkin mahdollisuus myöntää vahinkoperusteisia poikkeuslupia susien tappamiseen, jos susiyskilö tekee vahinkoa esimerkiksi karjataloudelle tai yleiselle turvallisuudelle. Susien aiheuttamat vahingot on korvattu ja niin tulee tehdä jatkossakin.

Susi kuuluu Suomen luontoon ja susista aiheutuvia konflikteja on pyrittävä vähentämään ensisijaisesti muilla keinoin kuin susia tappamalla. Suomen susikanta on pieni moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna. Luonnonvarakeskuksen kanta-arvion mukaan Suomessa oli vuoden 2021 maaliskuussa 279-321 sutta. Esimerkiksi Liettuassa, jonka pinta-ala on vain viidennes Suomen pinta-alasta susikanta on arvioiden mukaan jopa kaksinkertainen verrattuna Suomeen. Väkiluvultaan ja väestötiheydeltään paljon tiiviimmin asutuissa maissa kuten Espanjassa ja Italiassa susikanta on moninkertainen verrattuna Suomeen.

Maa- ja metsätysvaliokunnan päätösehdotus tarkoittaisi suden kiintiömetsästyksen kynnyksen alentamista, ja tätä emme voi hyväksyä. Sen sijaan pidämme perusteltuna joustavoittaa ja nopeuttaa vaaraa aiheuttavien susiyskilöiden poistamista koskevaa menettelyä. Lisäksi valiokunnalla ei ole ollut mahdollisuutta kuulla muita asiantuntijoita valiokunnan enemmistön esittämästä päätösehdotuksesta, joka perustuu maa- ja metsätalousministeriön käsittelyn loppuvaiheessa antamaan täydentävään vastineeseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hylkää kansalaisaloitteen KAA 4/2020 vp,

että eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 54/2020 vp, LA 5/2022 vp ja LA 8/2022 vp sisältyvät lakiehdotukset,

että eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 121/2020 vp,

että eduskunta hylkää valiokunnan lausumaehdotukset 1—4,

että eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. (**Vastalauseen lausumaehdotukset**)

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2022 vp
Vastalause

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että alueilla, joilla on todettu salametsästystä, keskeytetään sudenkaatolupien myöntäminen määräajaksi, koska salametsästys vaikeuttaa suden suunnitelmallista kannan hallintaa.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että suden kannanhoidollista metsästystä ei aloiteta ennen kuin tieteelliseen tutkimukseen perustuva suden suotuisan suojelutason viitearvon vähimmäistaso on saavutettu ja että kannanhoidollisen metsästyksen ainoa tavoite ei voi olla susien lukumäärän vähentäminen, vaan sillä pitää olla susikantaan liittyvä muu tavoite.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että susivahinkojen ehkäisyssä on pidettävä ensisijaisina muita kuin tappamiseen perustuvia keinoja.*

Helsinki 20.9.2022

Jenni Pitko vihr
Tiina Elo vihr
Mai Kivelä vas